

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

KAPCSOLATBAN A DÖNTVÉNYEK GYŰJTEMÉNYÉVEL.

SZERKESZTŐSÉG:

Zöldfa-utca 31-ik szám.

Megjelen minden pénteken.

KIADÓ-HIVATAL:

Egyetem-utca 4-ik szám.

Előfizetési díj: félévre ... 6 frt
negyedévre ... 3

A megrendelések a kiadó-hivatalhoz intézendők. — A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába.

Tartalom: A jogegység kérdéséhez. y. — Bünvádi eljárásunk eltéréseiről. FARKAS LAJOS komáromi törvényszéki bírótól. — A bíró büntetés-enyhítési joga. Dr. REICHARD ZSIGMOND budapesti ügyvédtől. — *Törvénykezési Szemle*: Néhány szó az 1877: XX. tcz. 54. §-ához. NYISZTOR ADORJÁN békési kir. járásbirósági aljegyzőtől. — A feltételes elítélés eredményei Amerikában. Dr. GRUBER LAJOS budapesti ügyvédtől. — Különlék. — Nemzetközi Szemle. *Melléklet*: Curiai Határozatok. — A budapesti kir. ítélő tábla határozatai. — Dr. Fodor Ármin beszéde az ügyvédi kamara közgyűlésén a Plósz-féle javaslatról. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetési ideje mult hó végével lejárt, felkérjük, hogy további megrendeléseiket lehetőleg rövid időn sziveskedjenek megtenni, nehogy a lap küldésében fennakadás történjék. *A kiadóhivatal.*

A jogegység kérdéséhez.

Azon javaslatban, mely a kir. táblák decentralisatiójáról egy szaklapban közöltetett, (mely ugyan általánosságban nem hitelesnek lett jelezve), azon intézkedés foglaltatik, hogy eltérő elvű határozatok esetén a Curia fogja a vitás kérdést eldönteni. Alig kell felsorolni azon aggodalmakat, melyek egy ily intézkedés ellen felmerülhetnek. Elvi kérdéseket az alapul fekvő eset nélkül elbírálni, — ez mindenestre oly bírói functio, melyet tanácsos a legszűkebb körre szorítani. Megfontolandó továbbá az, hogy helyes-e a Curiának adni a döntést végrehajtási elvi kérdésekben, mikor a végrehajtási ügyeket magukat soha el nem dönti. Meg lehetne fontolni talán azt is, hogy nem kellene-e a felső bíróságoknál *polgári államügyességet* szervezni, — mint ez másutt fenáll, — és nem lehetne-e a jogegység fentartására való felügyelést ezen közeg gondjára bízni.

Ezek persze mind csak azon esetben vehetők figyelembe, ha a kir. táblák megtartják mai hatáskörüket és megmaradnak némely ügyek végérvényes forumának. Mi azonban részünkről ezt nem találjuk szükségesnek. *Oly fontos kérdések elbírálását, mint a minők a végrehajtási eljárás körében felmerülhetnek, nem tartjuk tíz kir. tábla eldöntése alá bízhatónak.* Gondoljunk csak a biztosítási végrehajtás és a zárlat fontos kérdéseire, melyek gyakran életbevágóbbak egy-egy nagy pernél, és melyeket oly kir. táblákon kell végérvényesen elintézni, a hol még csak szaktanácsok sem fognak létezni. Az ezen állapotban előállható bajokon alig fognak a Curia halvány és *post festa* érkező elvi kijelentései segíteni. Mi nem tartanók semmi bajjal járó intézkedésnek azt, hogy a végrehajtási ügyekben minden a *végrehajtást vagy zárlatot elrendelő vagy elutasító* végzés ellen a Curiához lehessen felfolyamodni. Ez ugyan szaporitaná a felebbvitelek számát, de ez nem döntő körülmény, ha arról van szó, hogy ily elsőrangú fontosságú jogi kérdések végeldöntése ne bízásék a tíz kir. táblára. Ezen intézkedés egyszersmind talán lehetővé tenné azt is, hogy az az aggályos curiai elvi ítékezés, melyet a javaslat valószínűleg tartalmaz, elkerültessek.

Azon *perék* tekintetében ugyanis, melyekben a tábla a per tárgy kicsinysége miatt képezi az utolsó forumot, inkább lehet nélkülözni a Curia elvi döntéseit, mint a végrehajtási kérdésekben, mert az ott felmerülő kérdések felől a Curiának az előtte fekvő perekben nyílik alkalma nyilatkozni.

De nem akarunk ezen irányban érvelni. Az, a mit a fentiekben előadtunk, nem konkrét javaslat, hanem csak kimutatása annak, hogy mennyi gyakorlatilag fontos kérdés merül fel a decentralisatio kérdésének kapcsán. Nem azt kívánjuk, hogy a javaslat ezek értelmében alakíttassék át, *csak azt, hogy a jogászközönségnek alkalom nyujtassék ezen és egyéb felmerülő kérdésekkel akkor foglalkozni, mikor még nem késő.* y.

Bünvádi eljárásunk eltéréseiről.¹

Igazságügyi politikánk aktualis követelményei között akarva se foglalkozhatnánk égetőbb jogkérdéssel, mint ha bünvádi eljárásunk tervezett megalkotásának elodázatlan szükségességét hangoztatjuk. S szakköreinknek ezen vehemens kívánalma eddig talán még soha se lépett érezhetőbben előtérbe, mint épen az imént lefolyt lottobünper fő tárgyalásának tapasztalatai után.

Csodálható-e, ha sajtónk és vele a közvélemény az ily monstruosus bünper tárgyalásának felszines észleletei nyomán a türelem- és reményvesztettségnek egy nemével tekintenek az új bünvádi eljárásnak már annyiszor kilátásba helyezett életbeléptetése elé.

Bírói karunk kell hogy e kérdésben támogassa az ez irányban időnként meg-megnyilatkozó szükségérzetnek reform-sürgető parancsszavát. Ha csak justitiánknak megostromolt tekintélyét a védelemnek azon tulkapásai s féktelenségei ellen megóvni nem óhajtja, a melynek csak imént volt színhelye a temesvári törvényterem.

Nem azon szándék által vezéreltetve ragadunk tollat, mintha kizárólag az ez ügyben eljáró bíróság védelmére vállalkoznánk, a mire azon bíróság egyébként sem szolgált rá. Vagy hogy az ott kifejtett védelemnek minden tényét eo ipso kárhóztatandónak fogadnánk el. Hanem hogy rámutassunk azon törvényen kívüli állapotra, melybe kriminalistikánk rendszeres büntető perrend hiányában tényleg jutott.

Mert vajon leginkább minek tulajdonítható a védelemnek azon szándékosan választott s már-már taktikai rendszerré fejlődő csatározása, mely legkivált a bírósági tekintély aláadásában kereste a védelemnek soha és sehol meg nem engedett eszközeit, ha első sorban is nem az egységes büntető perrendtartás hiányának.

Az ezen tárgyalás első napján nem az szolgált e a védelemnek első és pedig kedvező alkalmi okul a támadásra, hogy a törvényszék az I. r. vádlottnak kihallgatását a többi vádlottnak kihallgatását csak amannak eltávolításával engedte meg?

A törvényszék eljárása kell, hogy megfelelt legyen az ott követett gyakorlatnak. Mert különben mi indíthatta

¹ Megjegyezzük, hogy a temesvári lottoperről mondottak czikkirő ur egyéni véleményét képezi. Szerk.

öt, hogy a védelem és nyilvánosságnak azon ellenzése alatt attól eltérő eljárást ususba vegyen, s viszont a védelem bizonyára az ország más törvényszékeinél tapasztalt gyakorlatra hivatkozva támadta meg a törvényszéknek azon előtte szokatlan eljárását, mire nézve szabatos intézkedést a gyakorlat alapjául elfogadott id. bünv. elj. szabályainkban nem találunk.

S habár ez irányban az ország más törvényszékeinél eltérő gyakorlat érvényre emelkedését kell is koncedálnunk s tapasztalatszerűleg konstatálnunk, mind ennek daczára tekintettel az ott tárgyalt bünper szövevényeire, a követett eljárás módja kötelező jogszabály hiányában jogszzerűleg meg sem támadható.

A bíróság és a védelem közötti dissonantiára alkalmat nyújtó jogkérdéseknek egész sorozatát lehetne kimutatnunk, melyek leginkább a törvényszékek egymástól eltérő gyakorlatában találják létökukat.

S a ki a bíróságok beléletének közvetlen észleletével bir, az kell, hogy igazat adjon azon állításomnak, miként az ország egyes törvényszékeinél manap követett bünvádi gyakorlatunk nem egy fontos jogkérdésben ingadozó s bizonyos tekintetben megbizhatlanná alakult át.

Hogy az egyes gyakorlati módok birói beiktatása iránt néha mily véletlenek hatnak közre, s mily tényezők játszák a főszerepet, miktől viszont nem egy esetben a már megizmosult gyakorlat szabványainak módosulása függővé téve lesz, arról csak az szerehet biztos meggyőződést, ki összehasonlítva azon özszerű esetben követett gyakorlatot az előbbi gyakorlattal: ezen eltérés valódi okának felderítését is célba veszi.

Ekként nem egy jogesetben válik megállapíthatóvá, miként az eltérő ujabbi törvényszéki gyakorlat megfészkelése incidentaliter egy más törvényszék területéről kinevezett tanácselnök vagy épen kir. ügyész személyének tudandó be, s hogy mai eljárásunknak nem egy gyakorlati szabványa ugyanazon igazságügyi közegeinknek akár elnézése, akár novatiója folytán nyert állandósulást.

Hivatkozunk e részben oly konkrét esetekre, melyek a főtárgyalási eljárás némely kérdéseiben az állított tény valódiságát támogatják.

Ily eltérő törvényszéki gyakorlat honosult meg azon előbbi s csak alig néhány év előtt kiküszöbölt gyakorlat helyett, midőn a kir. ügyész a most már főtárgyalásnak nevezett végtárgyalás kezdetén évek során át követett gyakorlatában per longum et latum előterjesztett vádbeszédében kivétel nélkül, tehát még a lényegtelenebb bünesetekben is a vád tárgyául szolgáló cselekmény tényállásának ismertetésére vállalkozott.

Ezen eljárása alkalmas volt ugyan, hogy az ítéelő tanács tagjait s az esetleg jelen volt hallgatóságot a szőnyegen forgó bünper minden legcsekélyebb mozzanata iránt már eleve tájékoztassa s a vád álláspontjának mintegy meg is nyerje, de viszont a közvádlnak ezen eljárása egyszer-smind az ügymenetnek jelentékeny feltartóztatását vonta maga után. Ma már ezen gyakorlat törvényszékeinknél aligha talál követésre.

Továbbá eltérő gyakorlat honosult meg a tekintetben, hogy míg a kir. ügyész vádlothoz vagy a tanukhoz közvetlenül s ülve intézhette kérdéseit, addig a védelem ugyan-ezen jogkörét mindenkor csak felállva s csak az elnök utján gyakorolhatta.

Hiszszük, hogy manap már ez irányban is általánossá vált a közvádlnak és védőnek egyaránt ugyanazon jogkört biztosító gyakorlat.

Hogy a már egy izben felemlített esetet ne mellőzzük, szint ily eltérő gyakorlat állt fen több vádlothársnak jelenlétében ezek mikénti kihallgatása iránt.

Törvényszékeinknél még a Btk. életbelépte utáni idő-

szakban is csaknem általánosan követett azon gyakorlat tartotta magát, hogy az I. r. vádlothársnak kihallgatása után következő vádlothársnak kihallgatása csak az I. r. vádlothársnak távollétében, s a III. r. vádlothársnak kihallgatása az I. és II. r. vádlothárs távollétében volt eszközölhető. És így tovább.

S mindennek daczára a törvényszékek ügykezelésének vizsgálatára történetesen megjelent miniszteri biztosnak egyszerű figyelmeztetése is elégségesnek találtatott, hogy az iménti gyakorlatot végkép leszorítva, ennek helyébe a törvényszékeink által már jobbára elfogadott azon gyakorlatnak engedjen tért, hogy az egyszer már kihallgatott vádlothársnak jelenlétében történjék a többi vádlothársnak kihallgatása is.

Folytathatnánk ezen sorozatot még több s nem csupán az eljárás külső formáira vonatkozó özszerű eseteknek fel-ementítésével, miknek nagy részénél az eltérést részint felsőbb bíróságainknak egyes analog intézkedései, részint ettől teljesen független körülmények szabták elő.

De minek folytassuk?!

Szabadjon hinnünk, hogy az elénk tűzött czélt ekként is sikerült elérhetővé tennünk.

Tudniillik azon czélt, melylyel az egyes törvényszékeinknél fenálló különböző gyakorlat szabványainak özszeegyeztethetlenségében jogéletünknek azon kóros kinövését akartuk demonstrálni, minek gyökeres orvoslására csak egy rendszeresen alkotott s az észlelt hiányokra mindenben kiterjeszkedő büntető perrendtartás lehet hivatva segíteni.

Hova inkább késünk annak megalkotásával, annál ingatagabb s bizonytalanabb lesz törvényszéki gyakorlatunk.

S ha előbb a szabályozatlan jogelvek megizmosulása mellett büntető jogszolgáltatásunk többé-kevésbé bizonyos látszatos egyöntetűségben, habár itt-ott döcögve haladt, de legalább fenmaradt azon megnyugtató tu latunk, hogy a büntető eljárás jogelvei az ugynevezett essentialis kérdésekben azonos elbánásban, tehát egységes alkalmazásban részesülnek.

Minél több idő választ el az új büntető eljárás megalkotásától, bíróságainknál annál nagyobb lesz a tájékoztat-lanság, a mit más szóval a gyakorlati jogelvek chaosának is lehetne keresztelnünk.

Az által, hogy bíróságaink a mai bünügyi gyakorlat szabványai mellett az új tervezeti eljárás megfelelő intézkedéseinek is tért nyitnak határozataikban, egyszer-smind lehetlenné teszik, hogy a gyakorlatnak magukat már részben kiforrott jogelvei egységes alkalmazást találhassanak.

Immár oda jutunk, hogy míg egyrésről az eddigi gyakorlat szabályait érvényükből teljesen kiforgatjuk, addig az ezek helyébe ültetni czélzott javaslat eszméit az előbbi gyakorlat érvényével fel nem ruházhatjuk.

Maguk a bíróságok se fognak világos tudatával birni, vajon a fenforgó jogesetben mi van joghatályban, mi nincs; mi érvényes, mi nem.

Intézkedéseik pusztán az esetlegességnek bélyegét fogják magukon viselni. A mivel csak a bírósági határozatok és intézkedések megtámadhatóságát, szóval a felebbezéseket szaporítjuk ok nélkül.

Bíróságaink, mint imént említők, még inkább növelik ezen bajt, ha intézkedéseikben, ellentétben eddigi gyakorlatunk szabványaival, a még ujabb revideálás alá is vont eljárási javaslat eszméihez alkalmazkodnak.

Helyén valónak látom özszerű esetként ismertetni a törvényszéknek azon eljárását, midőn a vizsgálóbírónak vizsgálatot és vizsgálati fogságot elrendelő határozata ellen felebbező védő ügyvédnek kívánatára a törvényszék a vizsgáló bírónak utasításul adta, hogy a vizsgálóbírói határozatot terheltnék és védőjének azon *írásbeli határozat indokai*val egyetemben hirdesse ki.

Ily intézkedésről eddigi gyakorlatunk mit se tudott.

A gyakorlat alapjául elfogadott id. bünv. eljárási szabályok 47. §-a e tekintetben csak akként rendelkezik, hogy a vizsgálati fogság elrendelése, valamint annak megszüntetése iránti határozat a kir. ügyészszel rövid uton közlendő s vádlottnak *szóval* kihirdetendő.

Eddigi eljárásunk nem ismerte a legujabb eljárási javaslat 215. §-ában kifejezésre jutott azon jogelvnek alkalmazását, hogy a letartóztatást kimondó hatóság terheltnek letartóztatását írásba foglalt indokolt határozatban köteles elrendelni és *ezt* a letartóztatottnak azonnal kézbesíteni.

A Sárgakönyv imént hivatkozott 47. §-a tehát a vizsgálati fogság elrendelése iránti határozatnak *szóval* leendő kihirdetése alatt expressis verbis lényegében nem érthet egyebet, s eddigi gyakorlatunk is így fogadta el irányadóul, mint azt, hogy a terhelt előtt félreérthetetlenül legyen megmagyarázva, hogy ellene a vizsgálati fogság mely büntett gyanuja miatt rendeltetik el.

S ha a vizsgálóbíró terheltnek ezenfelül még azon kötelességszerű magyarázatot is adja, hogy ezen határozata ellen, a mennyiben azt magára sérelmesnek tartja, felebbezéssel élhet s ha *szóval* a vizsgálati fogság elrendelésének lényegesebb okait terheltnek ki is hirdeti, úgy a vizsgálóbíró teljesen eleget tett az eddigi gyakorlat követelményeinek.

De ezen *szóval* való kihirdetés alatt legkevésbé érthető, hogy terhelt és védője előtt a vizsgálóbíró *írott* határozata és ennek *megokolása* egész terjedelmében felolvastassék.

Ha a Sárgakönyvnek a letartóztatásról rendelkező 27. §-át veszszük közelebbi szemügyre, úgy itt is csak azon rendelkezésre bukkanunk, hogy a vizsgálóbíró terheltnek letartóztatását a kihallgatást követő 24 óra alatt köteles határozatilag kimondani s határozatának lényeges tartalmát a letartóztatottnak haladéktalanul kihirdetni. Arról, hogy a határozat írásba foglalandó s annak fogalmazványa a vizsgálati iratokhoz csatolandó, csak ezután tétetik rendelkezés. S így ebből is látnunk kell, hogy terhelt előtt csak a határozatnak *lényeges* tartalma hirdetendő ki, a mi nem azonosítható a vizsgálóbíró által csak ezen kihirdetés után írásba foglalandó határozat kihirdetésével.

A határozatnak szóval való kihirdetése alatt jogszerűleg csupán a bírósági határozat rendelkező részének kihirdetését lehet értelmeznünk.

Elkerülendő minden félreértést, legujabb eljárási javaslatunkban ép azért volt szükséges kijelenteni, hogy a letartóztatás írásba foglalt indokolt határozatban rendeltessék el, s ez a letartóztatottnak kézbesíttessék.

Fentebbi magyarázatunk támogatására szolgál még azon körülmény, hogy vizsgálóbíróink egy része tapasztalatszerűleg nem érzi magát de lege kötelezve, miként határozatait az alakiságnak bizonyos egyöntetű szabályaihoz alkalmazza.

Némely vizsgálóbírónak letartóztatási, illetve vizsgálati fogságot rendelő határozata alig mond többet, mint a terhelt büncselekménynek és legfőlegb annak megjelölését, hogy a letartóztatás terhelt csavargó volta, vagy a vizsgálat meghusíthatása szempontjából rendeltetik el.

S a határozatnak mindössze 5—6 sornyi rendelkező részében foglaltatik annak szűkszavu megokolása is.

Ezt tudva, ha eddigi gyakorlatunk vizsgálóbíróinkat határozataik meghozatalánál az alakiság semmiféle határozott szabályának megtartására nem kötelezi, kérdeni lehet, hogy ugyancsak eddigi gyakorlatunk szabványaira való tekintettel a vizsgáló bírót miként kötelezhetni, hogy írásbeli határozatát és annak indokait terhelt előtt hirdesse ki.

Hogy ily eljárásnak néha mily messzemenő következményei vannak, azt a következőkben kíséreljük kimutatni.

A vizsgálóbírónak, ki vizsgálati fogságot elrendelő határozatát nem az ismertetett felületességgel, hanem a terhelt gyanuokok minden árnyalatára kiterjedő gondosság-

gal szerkeszti meg, ebbeli feladatának teljesítésénél eddigi gyakorlatunk azon vezérelvéből kell kiindulnia, miként határozatának írásbeli indokai csupán a bíróság és a kir. ügyesség tájékozására szolgálandnak, s azon indokok terheltnek és védőjének csak a terheltet érdeklő lényegesebb részeikben kerülnek kihirdetés alá.

A vizsgálóbíró ezen tudatban minden tartózkodás nélkül bizonyára akként fogja határozatának megokolását fogalmazni, hogy abban a büntett begyőzéséhez szükségrendő és általa célba veendő minden vizsgálóbírói cselekmény leplezetlen kifejezést nyerjen.

Leplezetlenül fogja tehát feltárni a folyamatba tett bünpert minden szövevényeiben.

S ha a törvényszék a vizsgálóbírónak ezen feltevésével szemben már az új elj. javaslat 215. §-ában foglalt rendelkezéséhez tartja magát, vajon a kérdésnek ily ellentétes elintézése, mely az eddigi gyakorlat alapján eljáró vizsgálóbíró és az új elj. javaslatához alkalmazkodó törvényszék eltérő s a vizsgálatnak minden szálát a terhelt és védőjének mintegy kiszolgáltató határozatban gyökeredzik meg, nem válik-e eo ipso elhatározóvá a vizsgálatnak további menetére?!

Még lényegesebb horderővel bír az új elj. javaslat hivatkozott §-ának alkalmazása oly esetekben, midőn a vizsgálati fogság például gyújtogatás büntett vádja esetén épen az összebeszélés megakadályozása, tehát a vizsgálat eredményének meghusíthatása szempontjából lesz kifejezetten elrendelve. Midőn az eddigi gyakorlat szabványaihoz alkalmazkodó vizsgálóbíró határozatának megokolásában abbeli meggyőződésének ad kifejezést, miként az indoklásban megnevezett tanuk kihallgatása mely ténykörülmények beigazolására válik szükségessé.

Ha határozatának megokolásában feloleli egyuttal azon kijelentést, hogy a vizsgálati fogságba helyezett terhelt pénztárkönyveinek megvizsgálása s a célba vett házkutatás foganatosításától várható eredmény biztosítása szempontjából is szükséges a terheltnek fogvatartása.

Kérdeni lehet, vajon megfelel-e eddigi gyakorlatunknak, hogy a vizsgálóbírónak azon ügyben elfoglalt álláspontja, a foganatba veendőnek jelzett vizsgálóbírói cselekmények, terheltnek és védőjének eleve tudomására jussanak?! Midőn a törvényszék felebbezés esetén a fogva levő terheltet még szabadlábra is helyezheti; mely esetben a vizsgálatról várható eredményt már előre is meghusítottak jelezhetjük.

Az előadottak után véleményem oda konkludál, hogy midőn a törvényszék a fenti álláspontra helyezkedve a vizsgálóbíró írásbeli határozata indokainak a kihirdetését is rendelkezési körébe vonta, ugyanakkor egyenesen a legujabb elj. javaslat 215. §-ában kifejezésre jutott jogelvnek hódolt.

Mely ellentétes eljárás, a mint kimutatni igyekeztem, nem illeszthető be mai eljárásunk keretébe.

Helyesen csak úgy lesz beilleszthető, ha ezen kérdés iránt legfőbb bíróságunk elvi jelentőségű határozata nyujtana félreérthetlen utmutatást; ha mindjárt abban az irányban, a mint ezen kérdés megoldását legujabb elj. javaslatunk kontemplálta.

Ez esetben vizsgálóbíróink tájékozással bírván már eleve arról, hogy írásbeli határozatuk és annak megokolása egész terjedelmében kihirdetendő, írásbeli határozatukat is erre való tekintettel szerkeszthetnék.

Terünk nem engedi, hogy a törvényszéki gyakorlatban fenforgó eltéréseket sorra ismertessük.

S miután jelen közleményünkkel a már bevallott célon kívül más célunk nem lehetett, mint a törvényszéki gyakorlatunkból jogéletünkre háramló ferdeségekre irányozni a közfigyelmet, az új bünvádi eljárás mielőbbi életbeléptetéséhez intézendő s itt helyén levő azon óhajással zárjuk sorainkat: jöjjön el, de mielőbb a te országod. FARKAS LAJOS.